

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

МАТЕРІАЛИ
КРУГЛОГО СТОЛУ
**«УКРАЇНА – ЄС: ПИТАННЯ ГАРМОНІЗАЦІЇ
КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНОГО
ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА»**
22 червня 2023 року

Львів

УДК 343.43

Т 33

*Рекомендовано до друку та поширення на електронних ресурсах ЛьвДУВС
Вченою радою Інституту права
Львівського державного університету внутрішніх справ
(протокол від 14 червня 2023 року №11)*

Україна – ЄС: питання гармонізації кримінального та кримінального процесуального законодавства: матеріали Круглого столу (22 червня 2023 року) / упор. І.В.Гловюк, Н.Р. Лащук. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 151 с.

У збірнику вміщено тези доповідей учасників Круглого столу «Україна – ЄС: питання гармонізації кримінального та кримінального процесуального законодавства», який відбувся 22 червня 2023 року у Львівському державному університеті внутрішніх справ.

Опубліковано в авторській редакції. Відповідальність за дотримання академічної доброчесності, достовірність фактів, статистичних даних, точність викладеного матеріалу покладається на авторів.

The collection contains abstracts of the reports of the participants of the Round Table "Ukraine - EU: the issue of harmonization of criminal and criminal procedural legislation", which took place on June 22, 2023 at the Lviv State University of Internal Affairs.

Published in the author's editorial office. Responsibility for the authenticity of the academic integrity, facts, statistical data, and the accuracy of the presented material lies with the authors.

УДК 343.43

© Автори, Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2023

Туляков В.О.,
член-кореспондент НАПрНУ, заслужений діяч науки і техніки
України, професор кафедри кримінального права,
доктор юридичних наук, професор
(Національний університет «Одеська юридична академія»)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЗАКОНОПРОЕКТНОЇ РОБОТИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ

Розглядаючи питання формулювання Дорожньої карти гармонізації кримінального права України до права ЄС, зазначимо, що гармонізація національного законодавства здійснюється за допомогою директив ЄС. Директиви вимагають імплементації відповідних новацій на національному рівні в усіх державах-членах протягом визначеного періоду, але згідно принципу субсидіарності та пропорційності залишають на розсуд держав-членів форму імплементації та метод застосування державного примусу за невиконання приписів. “Важливо розрізняти вимоги директив щодо мінімальної та максимальної (або повної) гармонізації. У випадку мінімальної гармонізації директива встановлює мінімальні стандарти, часто на знак визнання того факту, що правові системи деяких держав-членів вже встановили вищі стандарти. У цьому випадку держави-члени мають право встановлювати вищі стандарти, ніж ті, що встановлені в директиві. У випадку максимальної гармонізації держави-члени повинні запровадити правила з мінімальними та максимальними стандартами, встановленими в директиві” [1]. Враховуючи специфіку кримінально-правового регулювання (*ultima ratio* та автономність розуміння національного кримінального права та кримінального права ЄС) мова частіше йде не про гармонізацію у чистому вигляді, а про апроксимацію (наближення кримінально-правових заборон до Європейських кримінально-правових приписів, виходячи із правової ідеології, та режимів кримінально-правового регулювання відповідної країни).

Алгоритм відпрацювання апроксимації відомий: аналіз діючого кримінального законодавства ЄС супранаціонального рівня, практики Європейського суду справедливості, директив Європейської комісії, процедур притягнення до відповідальності за порушення чи недотримання законодавства ЄС, проектів Директив ЄК з приводу кримінальної політики криміналізації та пеналізації діянь (матеріальний, процедурний, процесуальний, пенітенціарний та превентивний аспекти), загальноєвропейського законодавства некримінального профілю, що потребує додаткового захисту нормами кримінального права.

Так, Лісабонський договір у ст. 83.1 проголошує, що "Європейський Парламент та Рада можуть, шляхом директиви, прийнятої відповідно до звичайної законодавчої процедури, встановити мінімальні правила щодо визначення кримінальних правопорушень та санкцій в області особливо тяжких

злочинів з транскордонними характеристиками, що виникають внаслідок характеру чи наслідків таких правопорушень або особливої потреби в боротьбі з ними на загальних засадах [2]. “Безумовно, кримінальне право є чутливою сферою політики, де відмінності між національними системами залишаються суттєвими, наприклад, щодо типів і рівнів санкцій, а також класифікації певної поведінки як адміністративного чи кримінального правопорушення. Однак ЄС може усунути прогалини та недоліки там, де дії ЄС додають цінності. З огляду на транскордонний вимір багатьох злочинів, прийняття заходів кримінального права ЄС може допомогти забезпечити, щоб злочинці не могли ховатися за кордонами або зловживати відмінностями між національними правовими системами у злочинних цілях» [3]. Ці сфери злочинності, що підлягають апроксимації, є наступними: тероризм, торгівля людьми та сексуальна експлуатація жінок та дітей, незаконний обіг наркотиків, незаконний обіг зброї, торгівля людьми, відмивання грошей, корупція, підробка засобів оплати, комп’ютерна злочинність та організована злочинність [4].

Саме про це неодноразово довелося писати [5-8].

Звісно дорожня карта залежить від законопроектних робіт ЄС. Так, у 2022 році вперше за історію розвитку Європейського кримінального права, маючи прагнення легітимізувати систему кримінально-адміністративних санкцій проти РФ та РБ, Рада ЄС ухвалила рішення про розширення переліку складів Європейських злочинів, включивши до нього порушення обмежувальних заходів, прийнятих ЄС. Після ухвалення цього рішення 2 грудня 2022 року Європейська Комісія представила пропозицію щодо директиви, яка міститиме пропозиції щодо гармонізації кримінальних злочинів та покарань за порушення обмежувальних заходів ЄС. Передбачено наступний перелік нових кримінальних правопорушень, які порушують санкції ЄС, а саме: надання коштів або економічних ресурсів у розпорядження або на користь визначеної особи, юридичної особи або органу; незабезпечення заморожування цих коштів; надання можливості в'їзду визначених санкціями осіб на територію держави-члена або їх транзиту через територію держави-члена; здійснення операцій з третіми країнами, які заборонені або обмежені обмежувальними заходами ЄС; торгівля товарами або послугами, імпорт, експорт, продаж, купівля, передача, транзит або транспортування яких заборонено або обмежено; здійснення фінансової діяльності, яка заборонена або обмежена; або надання інших послуг, які заборонені або обмежені, таких як юридичні консультаційні послуги, трастові послуги та послуги з податкового консультування. Криміналізовані діяння охоплюватимуть також обхід обмежувальних заходів ЄС: це означає обхід або спробу обходу обмежувальних заходів шляхом приховування коштів або приховування того факту, що особа є кінцевим власником коштів [9].

У додаток до цього у червні 2023 року у Регламент Ради (ЄС) № 269/2014 щодо обмежувальних заходів у зв'язку з діями, що підривають або загрожують територіальній цілісності, суверенітету і незалежності України” було внесене

невелике оновлення, але з широким впливом на процедури моніторингу, та розширенням потенційних суб'єктів застосування обмежувальних заходів, передбачених Регламентом (ЄС) № 269/2014. Цитована поправка розширює сферу дії статті 3.1 (g), включивши до неї провідних бізнесменів, які працюють в Росії, а також їхніх найближчих родичів, інших фізичних осіб, які отримують вигоду від них, або підприємців, юридичних осіб, суб'єктів господарювання чи органів, задіяних у секторах економіки, які є суттєвим джерелом доходів для Уряду країни – агресора [10].

Зрозуміло, що цей перелік складів та спеціальних суб'єктів повинен знайти своє відображення у законодавстві України кримінального профілю.

До того ж у рамках розвитку Європейської стратегії у галузі кримінальної юстиції [11] передбачається розгляд питань про боротьбу зі сімейним насильством, злочинами проти довіри, корупційними правопорушеннями, а також про співробітництво у сфері правосуддя шляхом взаємного визнання та захисту прав жертв злочинів [12].

Отже як у доктринальному так і у суто легістському сенсі у фахівців кримінального права України є багато перспектив конкретної праці щодо послідовного створення належної Дорожньої карти гармонізації кримінального законодавства України.

Список використаних джерел:

1. European Union directives URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/european-union-directives.html#:~:text=In%20the%20case%20of%20minimum,those%20set%20in%20the%20directive.>
2. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007. Document 12007L/TXT URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12007L%2FTXT>
3. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social committee and the Committee of the Regions “Towards an EU Criminal Policy: Ensuring the effective implementation of EU policies through criminal law “. COM/2011/0573 final URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52011DC0573>
4. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Delivering an area of freedom, security and justice for Europe's citizens / Action Plan implementing the Stockholm Programme. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM:2010:0171:FIN>
5. Туляков В. О. Апроксимація у кримінальному законодавстві *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. пр. МОН України, ОНЮА. - Одеса : Юрид. л-ра, 2009. Вип. 47. С. 7 – 11.

6. Туляков В.О. Aquis communautaire та кримінально-правові розвідки: шляхи піднесення до ідеалу *Українська кримінальна юстиція в умовах війни: матеріали VIII (XXI) Львівського форуму кримінальної юстиції*. Львів: ЛьВДУВС, 2022. С. 237-242.
7. Туляков В.О. Субсидіарність криміналізації у європейському праві. *Кримінальна юстиція в Україні: реалії та перспективи: матеріали конференції*. Львів: ЛьВДУВС, 23 вересня 2022 року. С. 96-101.
8. Туляков В.О. Апроксимація кримінального законодавства України до права Європейського Союзу (методологія питання) *Право України*. 2023. № 3. С. 101-114.
9. Sanctions: Council adds the violation of restrictive measures to the list of EU crimes. Council of the EU Press release. 28 November 2022 URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/11/28/sanctions-council-adds-the-violation-of-restrictive-measures-to-the-list-of-eu-crimes/>
10. Council Regulation (EU) 2023/1089 of 5 June 2023 amending Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine Document 32023R1089. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2023.146.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2023%3A146%3ATOC&fbclid=IwAR3nqIb6LfVdFYmh65nZfCMwazJtndvyFmx-j-rMMzlsvOY2SGwXrTwbO2A
11. EU strategy on criminal justice URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/eu-strategy-criminal-justice_en
12. Report on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on the protection of the environment through criminal law and replacing Directive 2008/99/EC. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2023-0087_EN.html; Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on combating corruption, replacing Council Framework Decision 2003/568/JHA and the Convention on the fight against corruption involving officials of the European Communities or officials of Member States of the European Union and amending Directive (EU) 2017/1371 of the European Parliament and of the Council, dated May 3, 2023, URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2023%3A234%3AFIN>; Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions EU Strategy on victims' rights (2020-2025) COM/2020/258 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0258>